

Møteinnkalling

AU MØTE 2 2023

Utvalg: Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre - arbeidsutvalget

Møtested: Teams/ telefon

Dato: 15.06.2023

Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter.

Sak 5 og 6 – drøftingssaker – legges frem av forvalter i møte

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
4/23	Behandling av søknad om innsamling av insekter i elver i Komagdalen		2023/5227
5/23	Planlegging av åpning gapahuk Nattfjelldalen		
6/23	Innkjøp utstyr kontor forvalter		

Arkivsaksnr: 2023/5227-5

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 14.06.2023

Utvalg	AU - Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsutvalget for Varangerhalvøya nasjonalparkstyret	4/2023	15.06.2023

Behandling av søknad om innsamling av insekter i elver i Komagdalen, Sandfjorddalen Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras

Det vises til søknad om dispensasjon til innsamling av insekter og edderkoppdyr 16.06.2023, samt ettersendte opplysninger på e-post v/ Karoline Helene Ares.

I denne saken behandles den del av søknad om innsamling av bunndyr, da neste styremøte er først 27 juni, og ved gjennomføringstidspunkt. Saken er behandlet i ekstra oppsatt arbeidsutvalgsmøte. Den del av søknad som gjelder innsamling av insekter på land med feller på bakken behandles i styremøte 27 juni.

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyret gir tillatelse på egne vilkår jamfør Naturmangfoldlovens § 48, til å samle inn insekter på utvalgte lokaliteter i Varangerhalvøya nasjonalpark v/ Komagelva og Sandfjordelva. Tillatelsen innebærer unntak fra verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark.

Vilkår

- Artene som registreres skal legges inn i artsobservasjoner for den enkelte lokalitet (www.artsobservasjoner.no), og rapport/ masteroppgave knyttet til innsamlede data skal sendes til nasjonalparkstyret, for å øke kunnskapen om det biologiske mangfoldet i området.
- Deltakerne skal i forkant ha lest gjennom verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras og bestemmelsene skal tas med i planleggingen, for å unngå at verneregulene brytes uforvarende.
- Dyrelivet må ikke forstyrres unødig. I omsøkt feltperiode er det hekketid for fugl.
- Man skal unngå å forstyrre tamreinen i området. Kalvene er fortsatt relativt små.

- Ved telting utover to dager på samme sted skal teltet flyttes jevnlig slik at man unngår slitasje ved at teltet skygger ut vegetasjonen.
- Prinsipper for sporløs ferdsel skal følges, slik at forskningsaktiviteten ikke medfører flerårige spor av forskningsaktiviteten i seg selv eller lengre opphold knyttet til dette.
- Ved eventuell båling ved telt plass skal etablerte bålplasser benyttes. Sjøppel skal tas med hjem og ikke brennes. All håndtering av avfall skal planlegges på forhånd mht. å sikre sporløs ferdsel av aktiviteten.
- Posisjon for teltsteder skal meldes inn i etterkant til forvalter, vis til saksnummer. Dette for å kunne evaluere spor av aktivitet som telting over lengre tid, gitt mål om sporløs ferdsel.
- Tillatelsen er ett-årig og gis ikke presedens for eventuelle fremtidige langsiktige søknader.

Saksopplysninger

Søknad med beskrivelse av metode og omfang

I forbindelse med en stipendiatstilling og en mastergradsstilling involvert i COAT ved UiT – Norges Arktiske Universitet, søker vi om dispensasjon til å samle inn insekter og edderkoppdyr i Komagdalen og Sandfjorddalen denne sesongen. Dette prosjektet (Drevet av undertegnende) forsker på hvordan elver er økologisk knyttet til vegetasjon i et klimaperspektiv.

For samling av bunndyr kreves ingen montering av infrastruktur. Det er snakk om cirka 21 samlinger per elv, ergo totalt 42 samlinger, som vil spres over 7 lokaliteter i hver dal, med 3 replikater per lokalitet. Denne samlingen er planlagt for uke 26 og uke 27.

Formålet med innsamlingen er å studere hvordan edderkoppdyr er avhengige av næringsressurser fra elver, og til hvilken grad dette henger sammen med arktisk forbuskning (vegetasjonsendring som resultat av klimaendringer). På grunn av at insekter søker seg til buskekratt, kan arktisk forbuskning fundamentalt endre bestandene av akvatiske insekter (Insekter med larvestadier i ferskvann), som igjen kan føre til endringer i bestander og artsrikhet av insekt-etende dyr, det være seg edderkopper eller fugler. For å bedre forstå dette, ønsker vi å samle inn edderkoppdyr og insekter langs en gradient med økende avstand til elv, og i forskjellige vegetasjonstyper. Slik får vi en oversikt av dietten til edderkoppdyrene, samt den relative mengden av akvatiske og terrestriske insekter. Vi ønsker også å samle akvatiske bunndyr i Komagelva og Sandfjordelva. Begge innsamlingene vil foregå i områdene hvor busktundra-modulen til COAT driver vegetasjonsovervåkning (Vedlegg A).

Under ligger det etterspurte antall feltpersoner i Komag per ukenummer i sommer, i forbindelse med vårt prosjekt (som det ble søkt om dispensasjon til), samt COAT for øvrig

Uke	Prosjekt det søkes dispensasjon til	COAT for øvrig	Samlet
25	0	3	3
26	4	3	7
27	4	2	6
28	0	2	2
29	0	0	0
30	0	0	0
31	1	4	5
32	1	4	5
33	1	4	5
34	0	2	2
35	0	1	1
36	0	2	2

Forvalter har bedt Universitetet oppsummere antallet personer som vil oppholde seg i Komagdalen knyttet til de ulike feltaktivitetene gjennom vår og sommersesongen. Dette er oppsummert i tabellen over som viser at det i uke 26 og 27 (26 juni – 2 juli og 3 – 9 juli) vil være 3 og 2 personer allerede i området, og at omsøkt prosjekt vil bestå av 4 personer i tillegg, slik at sum blir 6 og 7 personer tilknyttet forskningsaktivitetene.

I uke 26 og 27 vil man bo i en lavvo ca. 3 km fra Hubehytta. Lokalitetene i elva besøkes kun en gang og samling tar 15 minutt per sted. All ferdsel vil være til fots.

Det er bedt om opplysninger knyttet til påvirkning av reindriften og metodebeskrivelse, hvor svar gjengis under av prosjektleder Karoline Helene Aares.

Metode

Vi bruker såkalte «surber-samplers», se link: [Surber sampler | HYDRO-BIOS \(hydrobios.de\)](#). Denne plasseres på bunnen, så rører man litt i bunnsubstratet slik at bunndyr «faller inn» i håven, så taes denne ut igjen. Fisk i elva kan bli skremt bort i en kort periode under selve samlingen, men det forventes ikke at vi forstyrrer stort mer enn hva to vadende laksefiskere ville gjort.

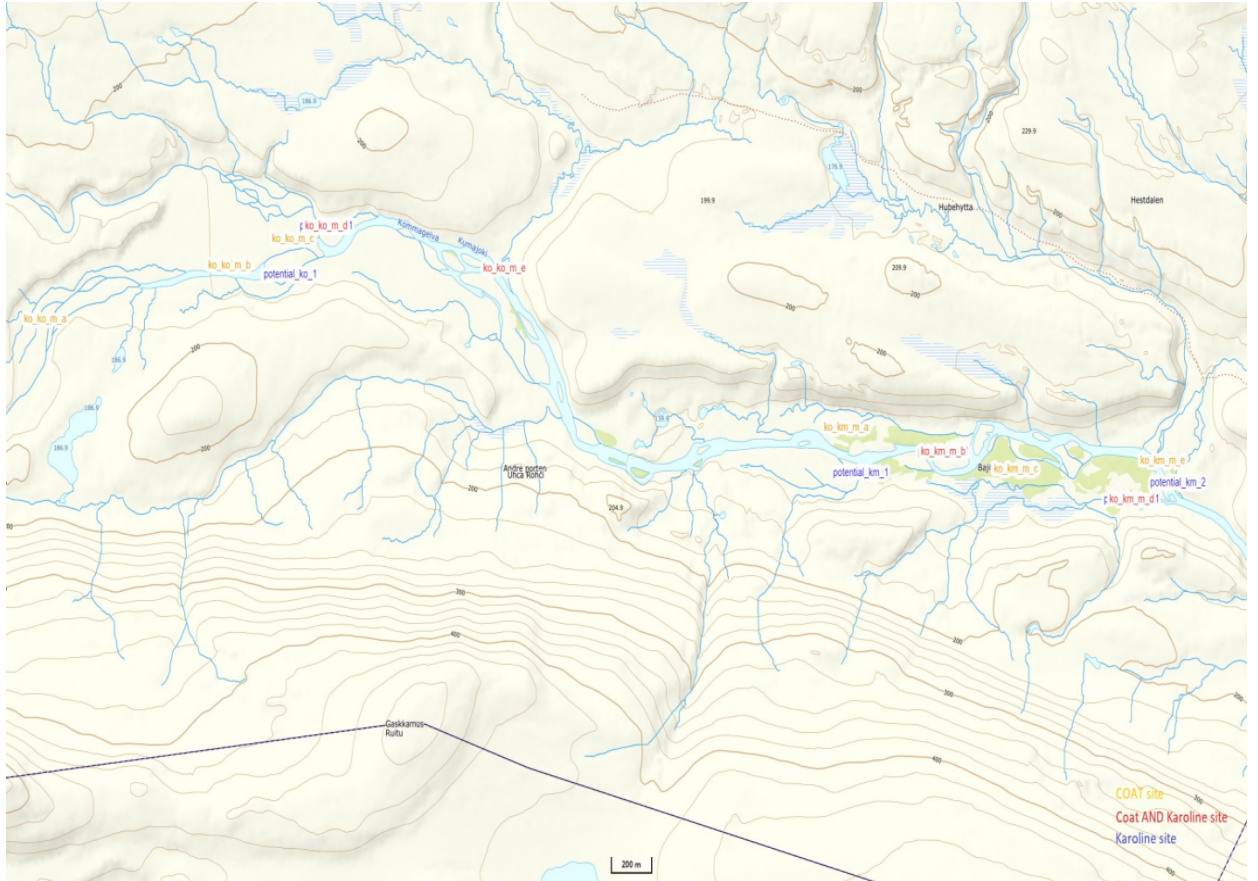
Vi vil fokusere på sideelver, og dermed neppe samle noe i selve hovedelvene (ideelt studiedesign hvor replikater ikke er avhengige av hverandre nedstrøms). Jeg legger ved tentative kart. Blå tekst er sites utelukkende for dette prosjektet. Rød tekst er sites som deles av buskemodulen i COAT, gul tekst er sites i buskemodulen COAT, men som ikke brukes av oss. Det er dessverre ikke mulig for oss å bestemme helt nøyaktig plassering før vi har vært og sett på områdene, men dette er altså planen nå. Jeg setter pris på at dere forstår dette, nok en gang, er vi innstilt på å etterfølge retningslinjer for plassering av replikater. For Komagelva, hvis vi ikke finner gode nok sites ville vi ønsket å gått litt mer nedstrøms for å se om vi finner noen sideelver der som passer våre kriterier bedre, men vi ville ikke gått lengre ned enn til hengebrua.

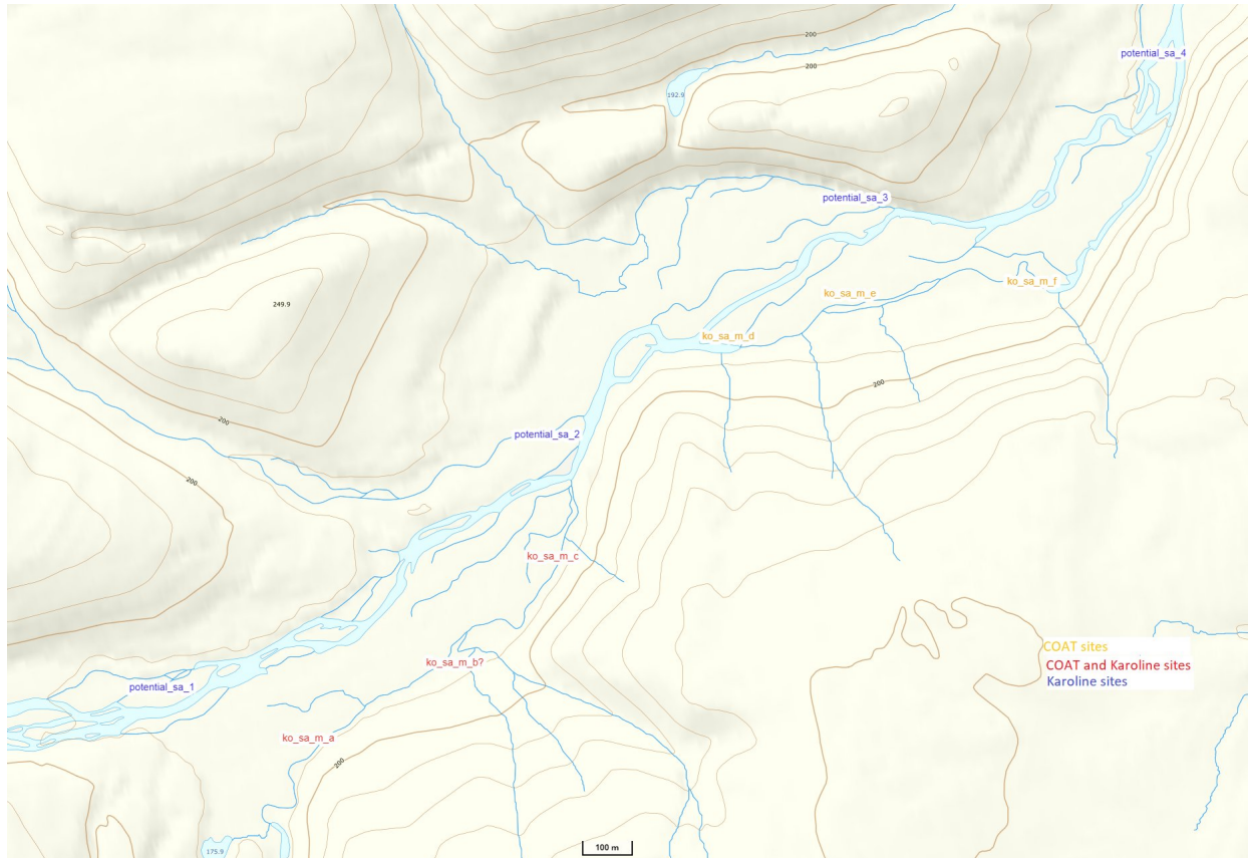
Vi er åpne og innstilt på å offentliggjøre all data i etterkant av innsamlingene. Hvis dere ønsker dette sendt inn noe spesifikt sted er vi positive til dette.

Påvirkning på reindrift

Vi vil unngå å nærme oss rein til enhver tid.

Kart vedlagt søknaden

Vurdering

Regler og retningslinjer for saksbehandlingen

Naturmangfoldloven, verneforskrift og retningslinjer

Søknaden er behandlet etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven (NML). Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter utgitt av Miljødirektoratet 2014 er også lagt til grunn.

Verneforskriften for Varangerhalvøya Nasjonalpark sier Verneformål

Formålet med Varangerhalvøya Nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dvergås.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

• Verneforskriftens § 3, punkt 1.1 **Vern mot inngrep i landskapet**

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling, henleggelse av masse, sprenging, boring, bryting av steiner, mineraler og fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering, annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Telting over 2 uker, som er oppgitt feltperiode er såpass lenge at tiltaket kan forringe vegetasjon, som er fredet innen Varangerhalvøya nasjonalpark, og tidsrommet går utover friluftslovens bestemmelser for telting.

Tiltaket omfatter prøvetaking, som omfatter at insekter samles inn og dør. Dette krever en tillatelse jamfør verneforskriften. Ferdselen kan utgjøre forstyrrelser i området i en sårbar tid. En rekke arter hekker i månedsskiftet juni/juli i de områder forskerne vil ferdes.

Det er ikke hjemler i verneforskriften for å tillate oppsett av telt over lengre tid, eller å samle insekter jamfør verneforskriften, og saken behandles jamfør Naturmangfoldlovens § 48.

Med hjemmel i lovens § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Ingen har krav på dispensasjon selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, det er i slike tilfelle opp til forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Av bestemmelsens forarbeider fremgår det at terskelen for å gi dispensasjon skal være høy og i utgangspunktet skal fange opp uforutsette eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Både telting ved opphold, innsamling av insekter og ferdsel knyttet til tiltaket vurderes som nødvendig relatert til å øke kunnskapen om insektene i området. Innsamlingen vil bidra til å kartlegge insektsartene i området i elver, og relateres til forekommende vegetasjon. Det oppgis at det er et ettårig mastergradsprosjekt og PHD prosjekt. Forvalter legger til grunn at man har vurdert minimumsantall/ maksimumsantall for antall deltakere som oppgis til 4 stk.

Bestemmelsen skal ikke anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket og det bør vurderes hvilke konsekvenser det kan få dersom andre kan tenkes søke på samme grunnlag

Denne saken er ikke da av en slik karakter at den angår § 48 bestemmelser om vesentlige samfunnsinteresser eller sikkerhetshensyn.

Naturfaglig beskrivelse av området

Omsøkt forskningsområde ligger i Komagdalen og Sandfjorddalen i Båtsfjord kommune, ovafor Hubehytta.

Området er i lavarktisk klimasone og preges av elva i dalen som har vierkratt stedvis på breddene som er viktig for fugleliv, småpattedyr og elg (vinterstid). I nærhet av området forekommer årviss sjeldne arter som snøugle med fast forekomst fjellrev. I omkringliggende områder forekommer Kongeørn, Havørn og karakterarter som ravn, lirype, fjellrype, heilo, fjelljo, fjellerke, låstrupe, lappipilerke, lappspurv m.fl. Insektene i området er lite kartlagt men man kan forvente at klima i området er bestemmende for vegetasjon og artene, samt at

Varangerhalvøya ligger langt øst i Norge, slik at en del østlige arter kan forekomme. Dette er bl.a. påvist hos fugl og insekter som humler.

De aktuelle områdene ligger i god avstand fra de områdene som er mest sårbare for forstyrrelser i forbindelse med hekkeplasser for rovfugler og yngleplasser med eventuell hi for fjellrev i nasjonalparken. Det er vanskelig å gjøre vurderinger på hvordan ferdsel og forstyrrelser i elvedalene påvirker dyrelivet i mer høytliggende områder. Det er vanskelig å vurdere hvilket omfang av ferdsel i området i sum som er ønskelig mht. å unngå at fast forekommende arter endrer atferd og unnviker deler av funksjonsområdene sine. Det har vært økende aktivitet ved fiske langs elva (flere solgte fiskekort) og Komagdalen er funksjonsområde for en rekke rovfuglarter og for fjellrev. Perletur til hengebrua har gitt økt ferdsel dit, i tillegg til andre turgåere relatert til nasjonalparken og besøksstrategien knyttet til denne, ved at det er tilrettelagt for at noen flere kan gå langs linjehyttene på tvers av nasjonalparken gjennom Komagdalen.

Vurdering jamfør naturmangfoldlovens § 8-12

Kunnskapen i saken vurderes som god relatert til omsøkt metode for innsamling og påvirkning ved forstyrrelse i elva, jamfør Naturmangfoldlovens § 8. Områdene som omsøkes undersøkt er befart kun delvis tilbake i tid av forvalter.

En svakhet er at vi ikke kjenner til om det fins områder med spesielle insektsarter i elvene som er så fåtallig at denne typen undersøkelser vil være skadelig for bestanden ved at et visst antall samles inn. Det knyttes noe usikkerhet til hvilket omfang av ferdsel relatert til forskning som på sikt kan gi negative effekter på forekommende arter. Ferdsel i sum er friluftslivsutøvere, forskning, reindrift og aktivitet ved forvaltning og skjøtselstiltak.

Innsamling vil øke kunnskapen om insektlivet i området, og ved å knytte vilkår til å legge data på arter funnet i artsobservasjoner på hver lokalitet gjøres dette tilgjengelig for allmennhet og forvaltning. Det vil bli lettere å gjøre vurderinger av tiltak knyttet til forekommende insektliv.

Naturmangfoldlovens § 9 føre – var vurderes som lite aktuell da saken og konsekvensene er godt opplyst og tiltaket er ettårig, forbigående.

Naturmangfoldlovens § 10 – samlet belastning

Det er allerede etablert forskning i området. Det er nøye vurdert i COAT prosjektet, hva man ønsker å tillate og hva man kan tillate jamfør formålsparagrafen for Varangerhalvøya nasjonalpark – som bl.a. er å ivareta et vesentlig urørt område.

Oversikt over mannskap viser at det de to ukene vil være 3 og 2 forskere i området fra før og i sum vil det være 7 og 6 forskere i området fordelt på Hubehytta, og i tillegg dette prosjektet i 4 stk i telt noen km unna.

Naturmangfoldlovens § 11

Kostnadene ved miljøforringelse belastes tiltakshaver.

Lite aktuelt.

Naturmangfoldlovens § 12 – beste miljøforsvarlige teknikker

Dersom teltplassen flyttes jevnlig etter behov, vil man eventuelt unngå at vegetasjonen blir forringet på den enkelte plass. Det legges til grunn at man finner bærekraftige løsninger for å sikre at all søppel fraktes ut og at latrineproblematikk ivaretas. Det beste vil være om alt avfall fraktes til Hubehytta, og avfall fraktes til utedoet der.

Fire personer vil i løpet av 2 uker etablere spor ved at det oppstår behov for graving av latrine etc. Denne type spor har lang nedbrytningstid i Komagdalen.

Ved å benytte eksisterende bålplasser unngås at forskningen øker omfanget av ferdselsspor i området. Spor av bålplasser i Komagdalen er økende, primært knyttet til laksefisket.

Påvirkning på reindriften

Fire personer i telt vurderes til å påvirke reindriften lite såfremt man har fokus på å ikke forstyrre rein. I perioden kan større ansamlinger av rein (simler med kalv) forekomme i

Komagdalen, og i de periodene må forskerne velge de innsamlingsområdene det ikke oppholder seg ansamlinger av rein. Nasjonalparkstyret har vært restriktiv med å innvilge tillatelse til organisert aktivitet etter 20 juni da kalvene kan være små, og forstyrrelse av simleflokker med kalv vil være uheldig. I de to ukene vil det være 6 og 7 forskere i området. Vi har ikke detaljkunnskap om i hvor stor del av området som forstyrres eventuelt samtidig. I juli trekker reinen opp i høyden på grunn av insektsplagen, og reinkalvene er større.

Presedens vurderinger

Når vedtak etter naturmangfoldlovens § 48 skal fattes, er det særlig viktig å tenke på eventuelle presedensvirkninger av vedtaket. I og med at tiltaket er ettårig har det lite presedens. Det er vanlig å innvilge dispensasjon for innhenting av basiskunnskap som registrering av arter. I nasjonalparken er det ekstra viktig å ha oversikt over forekommende arter.

Det er ikke omsøkt tillatelser til å bo i telt over lengre tid (2 uker) for såpass mange personer (4). Saken gis betydning for hvordan doproblematikk håndteres – behov for graving av latriner. Vilkår om at alt avfall fjernes gis presedensmessig betydning i saken. Tidligere har UIT – COAT hovedsakelig vært stasjonert ved hytter som har utedo.

Forvalter kommer til at registreringen vil øke kunnskapen om insektlivet som basiskartlegging, og at fordelene vurderes som større enn ulempene. Undersøkelsene må gjøres i den perioden det er mest gunstig sommerstid for å registrere eksisterende arter.

Tiltaket vurderes ikke for å påvirke verneverdiene nevneverdig og vil ikke stride mot vernevedtakets formål og det er hjemmel til å gi tillatelse.

Forvalter vurderer at det kan gis dispensasjon på gitte strenge vilkår som vil forhindre at verneverdiene nevneverdig. Kartleggingen vurderes ikke til å stride mot verneformålet, da den vil øke kunnskapen om forekommende arter i området, og er ett-årig. Det legges til grunn at det tas hensyn til reindriften og aktiviteter planlegges jmfør prinsipper for sporløs ferdsel i friluftslivet.